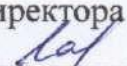

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Бурятия
«Администрация муниципального образования «Кижингинский район»
Республики Бурятия»
Муниципальное бюджетное образование учреждение
МБОУ «Оротская СОШ»

Согласовано

Заместитель директора
Галданова О.Р.

От 30 августа 2024г

Утверждаю

Директор МБОУ «Оротская СОШ»
Заятуев Ж.Б.

Приказ №12 от 30 августа 2024

Рабочая программа учебного предмета

«Родной (бурятский) язык»

для обучающихся 5-7 классов

основное общее образование

у. Орот 2024

ТАЙЛБАРИ БЭШЭГ

Россин эрдэм хуралсалда шэнэ шэглэлнүүдэй нэбтэрэн орожо, бээлүүлэгдэжэ байгаа мүнөө сагта Буряад ороной хуралсалай эмхинүүдтэ буряад хэлэ бэшэг шудалалгада гүнзэгы анхарал хандуулагдана.

Буряад хэлэнэй, тэрэниие шэнжэлдэг эрдэм ухаанай хүгжэлтые хараадаа абан, Россин эрдэм хуралсалай түсэбые (учебный план) баримталан, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартда тааруулан, программа зохёогдобо:

Федеральным законом от 29.12.2012 N 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изм. и доп., вступ. в силу с 24.07.2015);

- Федеральным государственным образовательным стандартом основного общего образования, утв. приказом Минобрнауки России от 17.12.2010 № 1897 (в ред.приказа Минобрнауки России от 29.12.2014 № 1644);

- Постановлением Главного государственного санитарного врача от 29.12.2010 №189 «Об утверждении СанПиН 2.4.2821-10 «Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях»,

- Примерной основной образовательной программой основного общего образования, одобренной решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию (протокол от 30августа 2024 г. №12;

- Уставом школы;

- Основной образовательной программой школы;

- Положением о рабочей программе МБОУ «Оротская СОШ» от 30.08.2024 г.

Программа иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабарийн гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Хургуулийн шухала зорилгонь хадаа ургажа ябаа үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ, тэдэниие ажал дээрэ хэрэглэхэ, дадал шадабаритай болгохо, хүгжэлтын юрэнхы үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гэхэн юм.

Буряад хэлэн хургуулида шухала предметүүдэй нэгэн болоно. Юундэб гэхэдэ:

1) хургуулида хурагшадые арадай ниитын байдалда аргагүй ехэ үүргэ дүүргэдэг хэлэндэ (аман болон бэшэмэл хэлэндэ) хургана;

2) хурагшад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ арадайнгаа ниитын байдалтай, ажахытай, байгаалитай танилсана гээшэ. Түрэлхи хэлэн хурагшадай бэшэ предметүүдые үзэхэдэнь үндэһэ хууринь боложо үгэнэ. Тиимэһээ түрэлхи хэлэеэ хайн мэдэһэн хурагша ород, хари хэлэнүүдые бэлээр, гүнзэгыгөөр ойлгодог, шудалдаг гээшэ;

3) түрэлхи хэлэ үзэхэдөө хурагшадай ухаан бодол хүгжэдэг. Түрэлхи хэлэнэйнгээ фонетикэ, грамматика, орфографи (бэшэмэл хэлэн), орфоэпи (аман хэлэн), лексикэ, стилистикэ (үгын найруулга) үзэхэдөө хурагшад ухаан бодолоороо бодожо, логическа тобшололнуудые хэнэ. Өөрынгөө түрэлхи хэлэнэй онсо илгаануудые бэшэ хэлэнүүдтэй (илангаяа ород хэлэтэй) сасуулна, онсо илгаануудыень илгаруулна. Иигэжэ хурагшадай ухаан бодол саашадаа хүгжэнэ гээшэ;

4) түрэлхи хэлэн хурагшадаа хүмүүжүүлхэ гол зэмсэгынь болоно; тэдэнэр өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ буряад арадайнгаа түүхэ, уг гарбал, соёл, ёһо заншалнуудтай танилсажа, дуратай болоно, сэгнэжэ хурана. Энэ хэрэгтэ аргагүй ехэ үүргэ түрэлхи хэлэн дүүргэнэ гээшэ.

Ушар тиимэһээ түрэлхи хэлэнэй үүргые саашань улам дээшэлүүлхэ, энэ предмет заалгые, хэшээл бүхэнэй үрэ дүнгые найжаруулха шухала.

V-VII классуудай буряад хэлэнэй программа соо буряад хэшээлэй гол удха болон шухала шэглэлнүүд хараалагдана. Эдэ шэглэлнүүдэй тон шухалань хадаа *хургалга хүмүүжүүлгэ* хоёрые түрэлхи хэлэ, литературын хэшээлнүүдтэ нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ гэхэн эрилтэ болоно. Буряад хэлэндэ, тэрэнэй үүргэдэ хурагшадай һонирхолые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, тон дуратайгаар хүмүүжүүлхэ шухала.

Буряад хэлэ заахадаа, багша болбол теоретическэ асуудалнуудта тусхай анхарал хандуулха: абяанай болон үгын шэнжэлэлгэдэ, үгын бүридэлдэ, хэлэлгын хубинуудта, мэдүүлэл сохи үгэнүүдэй холболгодо, мэдүүлэлэй байгуулгада, бэшэгэй дүримүүдтэ, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ гэхэ мэтэ.

1992 оной июниин 10-да баталагдаһан «Буряад Республикын арадуудай хэлэнүүд тухай» Хуулийн ёһоор буряад хэлэнэй гүрэнэй хэлэнүүдэй нэгэн болоод байхадань, тус хэлэндэ олониитын, арад зоной, тэрэ тоодо залуушуулай, хурагшадай хандалга нилээд гүнзэгырнэ. Тиимэһээ багшын үүсхэлдэ, зохёохы ажалда үргэн харгы гаргагдана.

Буряад хэлэ зааха шухала **зорилгонууд**:

- ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ һууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ;
- хурагшадые Буряад республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;
- ниитын болон ажахын хэрэгтэ түрэлхи хэлэе хэрэглүүлжэ хургаха;
- арадайнгаа түүхэ, аман зохоолойнь баялиг, ёһо заншал, соёл болбосорол – эдэ бүгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие хургажа, хугжөөжэ, хүмүүжүүлжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэгы мэдэрэл бүрилдүүлхэ.

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, иимэ шухала **эрилтэнүүд** табигдана:

1. Хуралсалай жэлэй эхиндэ багша класс бүхэндэ хурагшадай мэдэсэ шадабариин хэмжээе элирүүлхэ зорилготойгоор хэдэн ондоо түхэлэй шалгалтын хүдэлмэринүүдые дүүргүүлхэ: грамматическа даабаринуудтай диктантнуудые, зохёолго ба найруулгануудые бэшүүлжэ, тестнүүдые дүүргүүлжэ, анкетэнүүдэй асуудалнуудта харюусуулжа болохо; аман шалгалта үнгэргэхэ; үзэгдэһэн темээр шалгалтын асуудалнуудта харюунуудые шагнаха; хөөрэлдөө эмхидхэхэ болон бусад эдэ даабаринуудые дүүргэлгын дүнгүүд хурагшадай мэдэсэ, шадабари, хүгжэлтые гү, али программын эрилтэнүүдһээ гээгдэлхэ зүбөөр гэршэлдэг. Эндэһээ уламжалан, багша класс бүхэндэ хурагша бүхэнтэй хуралсалай жэл соо хэхэ ажалаа багсаан эмхидхэхэ.

2. Хурагша бүхэнэй эрдэм мэдэсын хэмжээн адли бэшэ, тиимэһээ хэшээлэй алишье шатада хурагшын мэдэсын хэмжээндэ тааруугаар даабаринуудые дүүргүүлхэ.

3. Хурагшадые хургаха, хугжөөхэ, хүмүүжүүлхэ зорилгонууд түрэлхи хэлэнэй, уран зохёолой хэшээлнүүдтэ нягта холбоотойгоор элдэб онол аргуудаар, жэшээлхэдэ: интегрированнэ аргаар гэхэ гү, али заагдажа байгаа предметүүд хоорондын харилсаанай аргаар бээлүүлэгдэхэ ушартай. Эндэ 2006, 2011 онуудта гараһан «Буряад хэлэнэй сахим хураха ном» (электронно ном) доторхи тон баян, хэрэгтэй материалнуудые зүбөөр бэе

бэетэйн тааруулан холбожо шадабал, багшанарташые, хурагшадташые нилээд аша үрэтэй ба һонирхолтой байха.

4. Хэлэлгын культура (соёл) дээшэлүүлхэ, гүнзэгырүүлхэ, зохёохы ба холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэринүүдые хэшээлэй алишые шатада хараалха, түсэблэхэ.

5. Хурагшадые хургалга, хүгжөөлгэ, хүмүүжүүлгын зорилгонуудые сагай эрилтэдэ таарамаар бэелүүлхын тула, буряад хэлэ ба уран зохёол заажа байһан багшанар өөрынгөө эрдэм мэдэсые, дүй дүршэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, методикодо, психологидо ба дидактикада бии боложо, хэблэгдэжэ байдаг эрдэмтэдэй, шэнэдхэгшэ багшанарай шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые, шэнэ дурадхалнуудые ба түрүү дүй дүршэл үзэжэ, шүүмжэлжэ, ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлжэ байха.

5-7дэхи классуудта хэлэлгэ хүгжөөлгэ ба тэрэнэй зорилгонууд:

1. *Хурагшадые литературна хэлэндэ хургалга.* Абяануудые зүбөөр үгүүлхэ, үгэнүүдэй лексическэ удхые зүб ойлгохо, удхын сохилто зүбөөр хэрэгдэхэ дадалтай болгохо. Мэдүүлэл соо хэрэглэгдэһэн үгэнүүд һуури байраяа зүбөөр олоһон, удхынгаа талаар бэе бэетээ зүбөөр холболдонхой байха ёһотой. Нютаг хэлэнэй онсо илгаануудта анхаралаа хандуулха: алибаа нютагта тус үгые гү, али абыае иигээд үгүүлдэг, харин литературна хэлэндэ иимээр үгүүлдэг гэжэ зэргэсүүлэн ойлгуулха шухала.

2. *Хурагшадай үгын нөөсые арьбажуулга ба мэдүүлэл зохёолгые хүгжөөлгэ.* Уран зохёол, сонин, сэтгүүлнүүдые уншадаг хурагшын хэлэн тодо сэбэр, үгэ баянтай, мэдүүлэлнүүдые зүбөөр найруулха дадалтай байдаг. Хүшэр удхатай үгэнүүдые ойлгуулжа хэрэглүүлхэ шухала, словарна хүдэлмэри хэшээл бүхэндэ эмхидхэгдэжэ байха ёһотой.

3. *Холбоо хэлэлгэдэ хургалга.* Буряад хэлэ заалгын гол зорилгонуудай нэгэн – хүнүүдэй хоорондоо харилсаха арга боломжо гүнзэгырүүлгэ, һанал бодолоо зүбөөр, үгэ баянтайгаар дамжуулха шадабари хүгжөөлгэ. Энэ шадабари болон дадал буряад хэлэнэй, уран зохёолой ба дунда хургуулида үзэгдэжэ байгаа бүхы предметүүдээр хэшээлнүүдтэ хэлэлгэ хүгжөөхэ элдэб даабаринуудые хурагшадар дүүргүүлхэдэ бэхижүүлэгдэдэг. Зохёолго болон найруулга бэшэхын тула хурагшад хүдэлмэрингөө сэдэб зүбөөр шэлэн олохо, гол удхыень тодоор ойлгохо, юрын гү, али орёо түсэб зохёожо шадаха дүршэлтэй болохо ёһотой. Үгэнүүдэй удхые, тэдэнэй холбоо, хэлэлгын уран аргуудые зүбөөр хэрэглэхэ. Оролто хубияа – шухала хубида, түгэсхэлдэ гуримтайгаар шэнжэлэн орожо, зохёолгоёо бэшэхэ.

Тус предметэй хуралсалай түсэблэл соо ороһые зураглалга

Буряад хэлэнэй, тэрэниие шэнжэлдэг эрдэм ухаанай хүгжэлтые хараадаа абан, Россин эрдэм хуралсалай түсэбые (учебный план) баримталан, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг программын үндэһөөр «Буряад хэлэнэй» стандартта тааруулан, программа зохёогдобо.

Хуралсалай программын түсэбэй ёһоор 5-9 классуудта хэрэглэхэ ном:

• 5 класс - «Буряад хэлэн». Б.Б. Будаин, Б.Б. Гомбоев, С.Г. Будаин. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2018.

• 6 класс - «Буряад хэлэн». О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» 2018 он.

• 7класс - «Буряад хэлэн». О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2018.

Буряад хэлэ үзэлгэдэ 5-7 классуудта эрдэм һуралсалай түсэбөөр долоон хоногто 3 час үгтэнэ. Һуралсалай жэлдэ бүхыдөө класс бүхэндэ 102 час болохо.

Багша программын «Календарна – тематическа түсэблэлгэ» хубилгаха эрхэтэй.

Мүнөө үедэ шабинарай бэе махабад бэхижүүлхэ, элүүр энхые сахиха тухай асуудал гол асуудал болоод байна. Тиимэхээ энэ һуралсалай программаар үзэгдэхэ материал үхибүүдэй ухаан бодол болон наһандань таарамжатайгаар зохёогдонхой.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаяа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондохол холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;

- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһөө дулдыдуулан өөрынгөөһанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;

- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;

- өөрынгөөһанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;

- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөөһанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;

- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;

- асуудалнуудые табиха.

Түсэблэһэн үрэ дүнгүүд үзэхэ һуралсалай курста

5-дахи класс дүүргэхэдээ, һурагшад иимэнүүд шадабаритай, дадалтай болохо ёһотой гэбэл: үгэнүүдые абяануудаарнь, үгэнүүдые бүридэлөөрнь, мэдүүлэлнүүдые байгуулгаарнь шүүмжэлхэ. Һурагшад простой болон сложно мэдүүлэлнүүдые зохиожо шадаха, үгэнүүдэй бэшэгэй дүрим мэдэхэ, тэдэниие үндэһэлэн хэлэжэ шадаха ба зүбөөр бэшэдэг болохо ёһотой.

6-дахи класс дүүргэхэдээ, һурагшад иимэ шадабаритай болон дадалтай болохо ёһотой:

- Олон удхатай үгэнүүдэй илгаае мэдэхэ, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ. Словарь хэрэглэжэ, хүшэр үгэнүүдэй тайлбари хэжэ шадаха.

- Зургаадахи класста үзэһэн хэлэ үгын хубинууд ба тэдэнэй грамматическа шэнжэнүүдые һайнаар мэдэхэ. 6 класста үзэһэн хүшэр үгэнүүдэй бэшэгэй дүримүүдые мэдэхэ, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.

- һурагшад юумэнэй, тэмдэгэй, тоогой нэрэнүүдые, дайбар үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха зэргэтэй.

- Орёо түсэб зохиохо. Дэлхэйн байгаалида гү, али ямар нэгэн юумэн тухай тобшоор, зүбөөр юрэ хөөрэхэ, бэшэхэ.

- Сочинени бэшэхэ материалаа суглуулха, зүбөөр һанал бодолоо удаа дараалан бэшэхэ шадабаритай болохо.

7-дохи класс дүүргэхэдээ, иимэнүүд шадабаритай ба дадалтай болохо ёһотой:

1. Һурагшад өөһэдынгөө хэлэлгэдэ олон янзын глаголнуудые зүбөөр хэрэглэжэ һураха.

2. Причастна болон деепричастна обородуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэхэ.

3. **Тула, түлөө** гэжэ дахуул үгэнүүдые хэлэлгэдэ зүбөөр хэрэглэжэ һураха.

4. Дүгэрхы удхатай союзуудые зүбөөр хэрэглэхэ.

5. Частицануудай илгаануудые мэдэхэ, зүбөөр хэрэглэжэ һураха.

6. Междометинүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ.

Программын бүридэл

V класс

- Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга.
- Хэлэн тухай тобшо ойлгосо.
- Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим.
- Лексикологи.
- Үгын бүридэл баугын бии бололго.
- Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд.
- Дабталга.
- Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

VI класс

- Дабталга
- Хэлэн тухай хөөрэлгэ
- Лексикэ
- Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосо
- Юумэнэй нэрэ
- Тэмдэгэй нэрэ
- Тоогой нэрэ
- Түлөөнэй нэрэ
- Наречи
- Дабталга
- Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ

VII класс

- Дабталга.
- Үйлэ үгэ.
- Дахуул үгэ.
- Холболто үгэ.
- Зүйр үгэ.
- Аянгалһан үгэ.
- Дабталга.
- Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

5 класс - Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

Текст ба тэрэнэй хубинууд тухай ойлгосо үгэхэ. Текстын хубинуудай лексическэ аргаар холболдолго. Юрын түсэб. Темэ (ехэшэг ба багашаг) болон тэрэнэй гол бодол. Хэлэлгын найруулга тухай ойлгосо. Ярянай хэлэнэй ба уран зохёолой хэлэнэй найруулга тухай юрэнхы мэдээн. Юрэ хөөрэлгэ, зураглал ба бодомжололго тухай юрэнхы ойлгосо.

Үзэжэ байһан литературна зохёолоор, диафильм ба кинофильмын, радио болон теле-дамжуулгын удхаар юрэ хөөрэлгэн удхатай дэлгэрэнгы изложени зохёолго ба бэшэлгэ.

Өөрынгөө ябадалда болоһон ямар нэгэн ушарал тухай, мүн зураг хаража, сочинени бэшэлгэ (жэшээн: “Зунай амаралтын нэгэ үдэр”, “Манай экскурси” г.м.).

Юрэ хөөрэлгэн текстын ямар нэгэ хубидань хуряангы изложени бэшэлгэ.

Ямар нэгэ юумые гү, али амитаниие тодорхойлон бэшэлгэн юрэ хөөрэлгэн текстээр дэлгэрэнгы изложени.

Богонихон мэдүүлэлнүүдһээ бүридэлэн бишихан рассказые ород хэлэнһээ буряадхэлэндэ оршуулга.

Уншаһан рассказ, статья тухай һанамжаяа хэлэжэ үгэлгэ. Уншаһан зохёолдо табигдаһан асуудалнуудта харюу бэшэлгэ.

Уншаһан номой удхые тобшохоноор хөөрөжэ үгэлгэ. Ханын газетэдэ тэмдэглэл

бэшэлгэ.

6 класс - Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

Үзэһэн текстнүүдые (хуби хубяарнь), хэлэлгын стиль, темэ, холбоотой хөөрөөнэй гол удха дабталга. Хэрэгэй стиль тухай юрэнхы хөөрэлдэлгэ.

Байгаалие гү, али ямар нэгэн бодото байдалые тодорхойлон харуулһан удхатай юрэ хөөрэхэн текстээр изложени бэшэлгэ.

Шудалан үзэжэ байгаа литературна зохеолой хэһэгээр дэлгэрэнгы ба хуряангы изложени бэшэлгэ.

Хараһан фильмын, зүжэгэй, радиодамжуулгын удхаар өөрынгөө һанамжа оруулалсан, дэлгэрэнгы ба хуряангы изложени бэшэлгэ.

Ямар нэгэн юумые, байгаалие ажаглан хадуужа абаһанаа тодорхойлон, мүн зураг хаража бэшэхэн сочинени.

Литературна геройн характеристикэ хөөрэжэ үгэлгэ.

Уншаһан рассказ, шүлэг, статья тухай һанамжаяа бэшэлгэ.

Юрын конструкцитай мэдүүлэлнүүдһээ бүридэхэн багахан рассказые ородһоо буряад хэлэн дээрэ оршуулга.

7класс-Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Үзэһэн текст ба тэрэнэй хубинуудые дабталга.

Яряанай хэлэнэй, эрдэм шэнжэлгын, тусхайта хэрэг дансын, уран зохёолой

найруулга тухай дабтаха. Публицистикын найруулга

тухай

юрэнхы

ойлгосо

үгэхэ.

Хараһан диафильм ба кинофильмын, радио болон теле-дамжуулгын удхаар хуряангы изложени бэшэлгэ.

Литературна геройнуудай характеристикэ (жэшээн, “Хиртэхэн һараһаа” Радна үбгэнэй, “Нэгэтэ хүниһөө” Холхойн Хандын характеристикэ г.м.); мүн танил дүтэ хүнэйнгөө характеристикэ бэшэлгэ.

Юрэ хөөрэхэн текстээр үйлэдэгшэ нюурай характеристикэ харуулһан дэлгэрэнгы изложени.

Газаа түхэлөөрнь хүниие ажаглан хадуужа абаһанаа харуулһан сочинени, мүн зураг хаража сочинени бэшэлгэ.

Ямар нэгэ юумые, байгаалие, ажал хүдэлмэриие ажаглан хадуужа абаһанаа тодорхойлон сочинени.

Һайн, муу талын литературна геройнуудай характеристикэ зэргэсүүлэн хөөрэжэ үгэлгэ (жэшээн: Табитын Павелай, Дамдин түрүүлэгшын характеристикэ г. м.).

Уншаһан

ном

тухайгаа

һайшаал

бэшэлгэ.

Шудалан үзэжэ байгаа литературна уран зохёолой нэгэ хэһэгээр дэлгэрэнгы ба хуряангы изложени бэшэлгэ.

**Буряад хэлээр һурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ
һурагшадай аман харюу сэгнэлтэ**

Грамматикаар хурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал элирүүлхэ аргын нэгэн хадаа аман асуудал болоно.

Тусхай темээр хурагшын аман харюу холбоо удхатай мэдээсэл боложо, грамматика хэр зэргэ тодорхойгоор мэдэдэг, ойлгодог байһыень элирүүлнэ.

Хурагшын **аман харюу** удаа дараалан хубариһан байха ёһотой.

Хурагшадай аман харюу сэгнэхэдээ, иимэ юумэндэ анхаралаа хандуулха:

- харюуны зүб, дүүрэн гү;
- үзэһэн материала хэр зэргэ ойлгооб;
- үгэ хэлээ хэр зэргэ найрулжа харюусааб;
- мэдүүлэл байнаар зохёожо, мэдүүлэл соо аялга (интонаци) зүб табижа, үгэ зүбөөр хэрэглэжэ, грамматическа шүүлбэри хэжэ шадана гү;
- хурагшын зохёохон мэдүүлэлэй стиль зүб гү.

Аман харюу сэгнэхэдээ, иимэ эрилтэ баримталха:

«5» *сэгнэлтэ* хэрбээ хурагшын шудалан үзэһэн материалаа хүсэд дүүрэнээр мэдэхэ, тодорхой байнаар найруулжа, хэлэн тухай ойлгосодо зүб тодорхойлго үгэжэ, ханамжаяа үндэһэ баримтатой болгожо, өөрынгөө зохёохон жэшээ харуулжа, материалтай удаа дараа алдангүй, литературна хэлээр, эли тодоор дамжуулжа шадаха байхадань;

«4» *сэгнэлтэ* хэрбээ хурагшын харюу «5» гэһэн сэгнэлтэдэ табигдадаг эрилтэ хангамаар аад, зүгөөр 1-3 алдуутай, багшын ажаглаһанай хойно, тэрэнээ өөрөө заһажа, найруулан хэлэхэдээ, удаа дараагай ба хэлэнэй 1-3 алдуу гаргаһан байхадань;

«3» *сэгнэлтэ* хэрбээ хурагша тус темын гол зүйл мэдэхэ ба ойлгохо байһанаа харуулжа, материалаа дутуу найруулһан, ойлгосо тодорхойлгодо гү, али дүрим дутуу мэдэхэ, ханамжаяа үндэһэ баримтатой болгожо, өөрөө жэшээ үгэжэ шадаагүй, материал найруулхадаа удаа дарааень эбдэһэн, хэлэнэй талаар алдуу гаргаһан байхадань;

«2» *сэгнэлтэ* хэрбээ хурагша үзэһэн материалаа ехэнхиень мэдэхэгүй, тодорхойлго ба дүрим хэлэхэдээ удхыень хазагайруулһан, материал ойлгожо ядангяар, гуримгүйгөөр найруулһан байхадань табиha.

Диктант сэгнэлгэ:

Диктант бэшэлгэ хадаа хурагшадые бэшэгэй дүримдэ, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ, стилдэ, бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха арга зэбсэгэй нэгэн болоно. Диктант хурагшадай анхарал дээшлүүлдэг, ханал бодолыень зүбөөр эмхидхэдэг, өөһэдыгөө шалгаха дүршэлтэй болгодог. Диктант бэшүүлхын тула холбоотой текст хэрэглэбэл зохистой. Энэ текст мүнөөүеын литературна хэлэнэй эрилтэ баримталһан байха ёһотой.

Диктантын текст класс класста таараһан, хурагшадай бэшэжэ шадахаар байха ёһотой. Диктант бэшүүлхэ текстын хэмжээн:

- V класста—70—80 үгэтэй,
- VI класста—80—90 үгэтэй,
- VII класста—90—100 үгэтэй.

Ажаглалта: хэрбээ диктантын һүүлдэ грамматическа даабари үгтэһэн байгаа хаа, диктантын хэмжээн 10-аад үгэнүүдээр үсөөн байха.

Шалгалтын словарна диктант хүшэрөөр бэшэгдэдэг үгэнүүдые хурагшадай зүбөөр бэшэжэ шадаха болоһыень шалгадаг.

Словарна диктантын үгэнүүдэй тоо иимэ байха:

V класста—10—15, VI класста—15—20,

VII класста—20—25, VIII класста—25—30.

Шалгалтын словарна диктант сэгнэхэдээ, иимэнүүд сэгнэлтэ табиha:

“5” сэгнэлтэ алдуугүй диктантын түлөө табиha.

“4” сэгнэлтэ 1—2 алдуутай диктантын түлөө табиha.

“3” сэгнэлтэ 3—4 алдуутай диктантын түлөө табиha.

“2” сэгнэлтэ 7 алдуутай диктантын түлөө табиha.

“1” сэгнэлтэ олон алдуутай диктантын түлөө табиha.

Ямар нэгэн темые хурагшадай ямараар ойлгоһые, тэдэнэй мэдэсые шалгахын тула диктант бэшүүлэгдэдэг. Тиихэдээ тэрэ үзэһэн темээрээ бэшэгэй дүрим, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр хэрэглэдэг болоһыень шалгадаг. Мүн тиихэдэ үни үзэһэн дүримүүдээ хэр зэргээр хэрэглэдэгыень шалгалсадаг.

Дүн гаргалгын диктантнууд четвэртиин болон жэлэй һүүлдэ үнгэргэгдэдэг. Тиихэдээ хурагшадай мэдэсые бүхы үзэһэн темээрнь шалгадаг.

Шалгалтын диктантнууд. Текстнүүдые бэлдэхэдээ, тэдээн соонь хурагшадай үзэһэн темээр 2—3-һаа доошо бэшэ бэшэгэй дүрим болон сэглэлтын тэмдэгүүд байха зэргэтэй. Урид үзэһэн бэшэгэй дүримүүд ба сэглэлтын тэмдэгүүдһээ гол шухалыень оруулха. Тиихэдэ 1—3 ондо ондоо янзын дүримүүдые оруулалсаха.

Найруулга сэгнэлгэ:

Найруулга жанрынгаа талаар иимэнүүд байдаг гэбэл: юрэ хөөрэхэн, зураглаһан, ухаалдин бодомжолһон, хүнэй дүрэдэ характеристикэ үгэхэн, бэшэг, хэрэгэй хэлэлгэ, литератураар творческо хүдэлмэри гэхэ мэтэ. Хурагшад найруулга класс соо ба гэртээ бэшэдэг.

5-дахи класста гол түлэб юрэ хөөрэхэн зохёолгонууд бэшүүлэгдэдэг: “Минии дуратай ном”, “Минии гэртэхин” г.м. Мүн энэ класста зураглаһан зохёолго бэшүүлэгдэдэг: “Зунай хайндэртэ”, “Гүйгөөшэ морин”, “Һүтэй үнээн”, “Хөөрхэн хурьгад”, “Миисгэйхэн”, “Шарик нохой” г. м.

6-дахи класста мүн лэ юрэ хөөрэхэн, зураглаһан найруулганууд бэшүүлэгдэдэг: “Һургуулиин эхин”, “Алтан намар”, “Түрүүшын саһан”, “Манай һургуули”, “Манай нютаг”, “Үбэлэй амаралта”, “Хабар” г. м.

7-дохи класста мүн лэ юрэ хөөрэхэн, зураглаһан найруулганууд бэшүүлэгдэхэ. Үшөө тиихэдэ хүнэй газар дүрсэ зураглаһан, портредэй, дүрын характеристикэ, нютагаа зураглалга, зурагуудаар рассказ зохёолго гэхэ мэтэ бэшүүлэгдэдэг.

7-дохи класста литературна темэдэ хурагшад сочинени бэшэдэг, жэшээлхэдэ: “Энхэ-Булад баатар—арадай баатар”, “Ородой уран зохёолшодой номуудтай Доржо Банзаровой танилсалга”, мүн “Буряад ороной үндэхэ һуури табилсаһан баатарнууд”, “Ажал гээшэ жаргал мүн” гэхэ мэтэ темэнүүдээр бэшэнэ.

Һурагшадай найруулга сэгнэхэдээ, тэрэнэй удха, байгуулга, үгын баялиг (словарь, найруулга), грамматика зүбөөр хэрэглэлгэ, алдуугүйгөөр бэшэлгэ г.м. ушарнуудта анхаралаа хандуулха. Тиихэдээ эдээндэ сэгнэлтэ зүбөөр үгэхэ.

Найруулгын удха сэгнэхэдээ, темээрээ бэшэ гү, али үгы гү, бүхы материал зүбөөр хэрэглэгдээ гү, бэшэһэн юумэниинь зүб гү, бэшэһэнээ баталһан ямар материал хэрэглэгдээб гэхэ мэтэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха. Найруулга шүүмжэлхэдээ, балар һанал бодол, дутуу бэшэлгэ, хэрэгтэй материал орхилго, оло дахин дабталга гэхэ мэтэдэ анхаралаа табиha.

Найруулгын байгуулга удаа дараалһан, холбоотой, удхань урда хойно ороогүй, бэшэгдэһэн үйлэ хэрэгүүд хоорондоо холбоотой байха ёһотой.

Изложени сэгнэлгэ:

Изложени бэшүүлхэ текст хургалгын, болбосоролой, хүмүүжүүлгын зорилгонуудые хангаһан, удхынгаа ба үгэ хэлэнэйнгээ талаар һурагшадай бэшэжэ шадахаар байха ёһотой.

5- дахи класста изложени бэшүүлхэдээ, багашаг расказ гү, али уран зохёол сооһоо богонихон зураглал үгэхэдэ таарамжатай. Изложениин текстын удха ойлгосотойгоор бэшэгдэһэн авторый тайлбарилгануудтай, зохёолой геройн һанал бодол, тэрэнэй сэдхэл эндэ элээр харуулагдаһан байха ёһотой.

6- дахи класста табадахи класста бэшүүлэгдэдэг текст үгэжэ болохо. Мүн багахан характеристикэ, дэлгэрэнгыгээр зураглагдаһан уран зохёолой хэһэг үгэхэдэ болохо. Хэһэг гол түлэб юрэ хөөрэхэн байха зэргэтэй.

7- дохи класста диалог ба шүүмжэлэн бодомжолгын зүйлнүүдээр орёошог болгогдоһон характеристикэ, зураглан хөөрэхэн хэһэгүүд зохёолһоо үгтэхэ.

Изложени бэшэхэ текст хэмжээгээрээ V класста—90— 120 үгэ, VI класста—130—150 үгэ, VII класста—170—180 үгэ.

Шалгалтын изложениин текстые багша хоёр дахин эли тодоор, яаралгүйгөөр уншаха ёһотой.

V—VII классуудай һурагшад ехэнхидээ юрэ хөөрэхэн удхатай изложенинүүдые бэшэдэг. Эдэ классай һурагшадай текст сэгнэхэдээ, иимэнүүд ушарта багша анхаралаа табиha болоно; хэр зүбөөр түсэбөө табяаб, расказ соохи үйлэ байдал хэр зэргэ удаа дараалан харуулагдааб, үйлын болоһон байдалые, тэрэнэй сагай холбоо һурагшад зүбөөр ойлгоо гү, ямарнууд грамматическа алдуунууд байнаб гэхэ мэтэ.

Зургаадахи классай һурагшадай изложени сэгнэхэдээ, ямар юумэндэ анхаралаа хандуулахаб гэхэдэ: расказ тодорхойгоор, уран гоёор бэшэжэ шадаа гү, түсэбөө ямараар табяаб, расказай гол удха зүбөөр харуулжа шадаа гү гэхэ мэтэ.

VII классуудай һурагшадай изложени сэгнэхэдээ, иимэнүүд ушарта анхаралаа хандуулха хэрэгтэй: хэр зүбөөр түсэбөө табяаб, изложениин удхые һайнаар харуулжа шадаа гү, геройдо зүбөөр характеристикэ үгөө гү, хэр зүбөөр үгэнүүдые, мэдүүлэлнүүдые зүбөөр зохёогоо гү, бэшэгэй дүримүүдээр алдуунууд үгы гү хэрэглэнэб г.м.

Изложениин найруулга, үгэнүүдые зүбөөр ойлгожо хэрэглэлгэ, мэдүүлэлнүүдэй байгуулга, бэшэгэй дүрим болон сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр хэрэглэлгэ VII классуудай һурагшадай изложенинүүдтэ адли сэгнэгдэхэ.

Календарно-тематическа түсэблэл

5 класс

№ п/п	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Хараалагдаһан саг
1	Хэлэн-хүнүүдэй хоорондоо харилсаха шухала арга	2
2	Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим	30
3	Лексикэ	26
4	Морфологи	4
5	Үгын бүридэл	6
6	Синтаксис	18
7	Дабталга	3
8	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	12
	Дүн хамта	102 саг

6

класс

п/п	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Хараалагдаһан саг
1	Буряад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ	1
2	Табадахи класста үзэһэнөө дабталга	6
3	Фразеологи	2
4	Морфологи	2
5	Юумэнэй нэрэ	36
6	Тэмдэгэй нэрэ	12
7	Тоогой нэрэ	10
8	Түлөөнэй нэрэ	10
9	Дайбар үгэ	5
	Дабталга	6
	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	12
	Дүн хамта	102 саг

7

класс

п/	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Хараалагдаһан саг
1	Түрэл буряад хэлэн	2
2	5-6-дахи классуудта үзэһэнөө дабталга	6
3	Үйлэ үгэ	42
4	Туһалагша хэлэлгын хубинууд. Зүйр үгэ	6
5	Дахуул үгэ	6

6	Холболто	10
7	Тусхай хэлэлгын хубинууд	4
8	Сэглэлтэ	5
9	Жэл соо үзэхэнөө дабталга	6
10	Хэлэлгэ хүгжөөлгэ	15
	Дүн хамта	102 сар

КТП - 5 класс

№	Түсэбөөр хараалагдаһан болзор	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Үгтэһэ н саг
1	1 ч.	Хэлэн-хүнүүдэй хоорондоо харилсаха шухала арга Хэлэн-хүнүүдэй хоорондоо харилсаха шухала арга	1
2		Минии түрэл хэлэн – буряад хэлэн	1
3		Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим Хэлэлгэ соохи үгэнүүд юунһээ бүридэнэб?	1
4		Х/х-1. Алтаргана – Уласхоорондын фестиваль	1
5		Аялган абянууд болон үзэгүүд	1
6		Аялган абянууд болон үзэгүүд	1
7		Хашалган абянууд болон үзэгүүд	1
8		Хашалган абянууд болон үзэгүүд	1
9		Шалгалтын хүдэлмэри	1
10		Хонгёо ба бүдэхи хашалган абянууд болон үзэгүүд	1
11		Хонгёо ба бүдэхи хашалган абянууд болон үзэгүүд	1
12		Х/х-2. Буряад Уласай хүлдэ тэмдэгүүд	1
13		Зөөлэн тэмдэг. Йотированна үзэгүүд	1
14		Зөөлэн тэмдэг. Йотированна үзэгүүд	1
15		Орфоэпи тухай юрэнхы ойлгосо	1
16		Аялганай тааралдал	1
17		Аялганай тааралдал	1
18		Аялганай хубарил	1
19		Аялганай хубарил	1
20		Х/х-3. Дондок Улзытуев	1
21		Аялганай нугарал	1
22		Аялганай нугарал	1
23		Шалгалтын хүдэлмэри	1
24		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
25	2 ч.	Ээ-эй аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
26		Ээ-эй аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
27		Х/х-4. “Океан” – үхибүүдэй юртэмсэ	1
28		Уй, үй-ы аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
29		Уй, үй-ы аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
30		Ии-ы аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
31		Ии-ы аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
32		Э- и аялгануудай зүб бэшэлгэ	1
33		Х/х-5. Буряад хубсаһан	1
34		Анхан хууриин тодо бэшэ аялган	1

35		Анхан хуурийн тодо бэшэ аялган	1
36		Үгын үе	1
37		Үгэ нүүлгэхэ дүрим	1
38		Лексикэ Лексикэ. Ойлгосо	1
39		Үгын удха	1
40		Ганса ба олон удхатай үгэнүүд	1
41		Х/х-6. Аршаанта нютаг	1
42		Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха	1
43		Омонимууд	1
44		Антонимууд	1
45		Синонимууд	1
46		Эхир үгэнүүд	1
47		Шалгалтын хүдэлмэри	1
48		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
49	3 ч.	Үндэһэн буряад болон абтаһан үгэнүүд	1
50		Буряадаар бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд	1
51		Ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд	1
52		Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялган	1
53		Х/х-7. Буряадай түрүүшын хургуули	1
54		Хатуу хууритай абтаһан үгэнүүд	1
55		Зөөлэн хууритай абтаһан үгэнүүд	1
56		Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй сохилтотой аялганууд	1
57		Мэргэжэлтэдэй үгэнүүд	1
58		Нютаг үгэнүүд	1
59		Х/х-8. Талын нүүдэлшэн	1
60		Хуушарһан ба шэнэ үгэнүүд	1
61		Уласхоорондын үгэнүүд	1
62		Орёо ба хуряамжалһан үгэнүүд	1
63		Үгэнүүдые сугтань, аминдань болон хоорондонь зурлаа табилга	1
64		Үгэнүүдые хуряамжалан ба тобшолон бэшэлгэ	1
65		Х/х-9. Минии аха - сэрэгшэн	1
66		Фразеологи	1
67		Буряад толинууд	1
68		Морфологи Морфологи. Юумэнэй нэрэ	1
69		Тэмдэгэй нэрэ	1
70		Үйлэ үгэ	1
71		Тоогой нэрэ	1
72		Х/х-10. Уран барималшан Даша Намдаков	1

73		Үгын бүридэл Үгын үндэһэн	1
74		Анхан ба гараһан һуури	1
75		Нэгэ түрэл үгэнүүд	1
76		Үгын залгабари ба залгалта	1
77		Үгын бүридэлдэ зүйр үгэнүүдэй үүргэ	1
78		Үгын бүридэлдэ зүйр үгэнүүдэй үүргэ	1
79		Синтаксис Холбуулал.Мэдүүлэл	1
80		Шалгалтын хүдэлмэри	1
81		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
82	4 ч.	Хөөрэхэн, асууһан болон идхаһан мэдүүлэл	1
83		Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1
84		Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	1
85		Х/х-11.	1
86		Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд. Элирхэйлэгшэ	1
87		Нэмэлтэ, ушарлагша	1
88		Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1
89		Хандалгатай мэдүүлэлнүүд	1
90		Дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд	1
91		Сэхэ хэлэлгэтэй мэдүүлэлнүүд	1
92		Текст. Текстын янзанууд	1
93		Текстын сэдэб, абзац	1
94		Х/х-12.	1
95		Ниитэ толилолго	1
96		Уран найханай стиль	1
97		Хэрэгэй стиль	1
98		Эрдэм һуралсалай стиль	1
99		Яряанай стиль	1
100		Дабталга	1
101		Шалгалтын хүдэлмэри	1
102		Онсодхолго	1

6

КЛАСС

№	Түсэбөөр хараалагдаһан болзор	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Үгтэһэн саг
1	1 ч.	Буряад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ Буряад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ	1
2		Табадахи класста үзэһэнөө дабталга Дабталга.Фонетикэ	1
3		Лексикэ	1
4		Аялгануудай тааралдал	1
5		Үгын бүридэл	1

6		Синтаксис	1
7		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ-1. Намарай ой	1
8		Фразеологи Фразеологи	1
9		Фразеологизмуудай гол шэнжэнүүд	1
10		Морфологи Морфологи	1
11		Хэлэгийн хубинууд	1
12		Юумэнэй нэрэ Юумэнэй нэрэ	1
13		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -2.	1
14		Юумэнэй нэрэ юу тэмдэглэдэг бэ?	1
15		Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүд	1
16		Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүд	1
17		Юумэнэй нэрын бии бололго	1
18		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -3.	1
19		Юумэнэй нэрын морфологическа аргаар бии бололго	1
20		Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо	1
21		Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоогой залгалтанууд	1
22		Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоогой залгалтанууд	1
23		Шалгалтын хүдэлмэри	1
24		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
25	2 ч.	Абтаһан үгэнүүдые олоной тоодо зүб бэшэлгэ	1
26		Абтаһан үгэнүүдые олоной тоодо зүб бэшэлгэ	1
27		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -4.	1
28		Юумэнэй нэрын зохилдол	1
29		Падежэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ	1
30		Нэрын падеж	1
31		Хамаанай падеж	1
32		Зүгэй падеж	1
33		Үйлын падеж	1
34		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -5.	1
35		Зэбсэгэй падеж	1
36		Хамтын падеж	1
37		Гаралай падеж	1
38		Юумэнэй нэрын нюурта хамаадал	1
39		Нюурта хамаадалай залгалта зүб бэшэлгэ	1
40		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -6.	1
41		1-дэхи нюурта хамаадал	1

42		2-дохи нюурга хамаадал	1
43		2-дохи нюурга хамаадал	1
44		3-дахи нюурга хамаадал	1
45		Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадал	1
46		Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадал	1
47		Шалгалтын хүдэлмэри	1
48		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
49	3 ч.	Өөртэ хамаадалай залгалтануудые зүб бэшэлгэ	1
50		Өөртэ хамаадалай залгалтануудые зүб бэшэлгэ	1
51		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -7.	1
52		Ээ-эй, ээ-өө аялгануудые зүб бэшэлгэ	1
53		Ээ-эй, ээ-өө аялгануудые зүб бэшэлгэ	1
54		Юумэнэй нэрэ дабталга	1
55		Тэмдэгэй нэрэ Тэмдэгэй нэрэ	1
56		Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд	1
57		Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд	1
58		Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд	1
59		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -8.	1
60		Тэмдэгэй нэрын шанарай зэргэнүүд	1
61		Тэмдэгэй нэрын шанарай зэргэнүүд	1
62		Тэмдэгэй нэрые юумэнэний нэрын орондо хэрэглэлгэ	1
63		Тэмдэгэй нэрые юумэнэний нэрын орондо хэрэглэлгэ	1
64		Тэмдэгэй нэрын падеждэ зохилдол	1
65		Тэмдэгэй нэрын падеждэ зохилдол	1
66		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -9.	1
67		Тэмдэгэй нэрэнүүдэй хамаадал	1
68		Тэмдэгэй нэрэнүүдэй хамаадал	1
69		Тоогой нэрэ Тоогой нэрэ	1
70		Тоолоһон тоогой нэрын хүүлэй Н хашалганиие зүб бэшэлгэ	1
71		Тоолоһон тоогой нэрын хүүлэй Н хашалганиие зүб бэшэлгэ	1
72		Тоогой нэрэнүүдэй илгарал	1
73		Тоогой нэрэнүүдэй илгарал	1
74		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -10.	1
75		Тоогой нэрын падеждэ зохилдол	1
76		Тоогой нэрын падеждэ зохилдол	1
77		Тоогой нэрын падеждэ зохилдол	1

78		Тоогой нэрын хамаадал	1
79		Тоогой нэрын хамаадал	1
80		Шалгалтын хүдэлмэри	1
81		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
82	4 ч.	Түлөөнэй нэрэ Түлөөнэй нэрэ	1
83		Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал	1
84		Түлөөнэй нэрын олоной тоо	1
85		Түлөөнэй нэрын олоной тоо	1
86		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -11.	1
87		Түлөөнэй нэрын зохилдол	1
88		Түлөөнэй нэрын зохилдол	1
89		Түлөөнэй нэрын хамаадал	1
90		Түлөөнэй нэрын хамаадал	1
91		Дайбар үгэ Дайбар үгэ	1
92		Анхан ба гараһан дайбар үгэнүүд	1
93		Анхан ба гараһан дайбар үгэнүүд	1
94		Дайбар үгэнүүдэй удхаараа илгарал	1
95		Дайбар үгэ дабталга	1
96		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -12.	1
97		Жэл соо үзэһэнөө дабталга	1
		Юумэнэй нэрэ	
98		Тэмдэгэй нэрэ	1
99		Тоогой нэрэ.Түлөөнэй нэрэ	1
100		Дайбар үгэ	1
101		Шалгалтын хүдэлмэри	1
102		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1

7

КЛАСС

№	Түсэбөөр хараалагдаһан болзор	Программын разделнүүдэй гаршаг ба сэдэбүүд	Үгтэһ эн саг
1	1 ч.	Түрэл буряад хэлэн Түрэл буряад хэлэн	1
2		Буряад хэлэнэй хүгжэлтэ	1
3		5-6-дахи классуудта үзэһэнөө дабталга Фонетикэ, графика, орфоэпи	1
4		Бэшэгэй дүрим	1
5		Лексикэ	1
6		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -1	1
7		Үгын бии бололго. Үгын бүридэл	1
8		Хэлэлгын хубинууд	1
9		Холбуулал. Мэдүүлэл	1

10		Үйлэ үгэ Үйлэ үгэ	1
11		Үйлэ үгын удха шанар	1
12		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -2	1
13		Үйлэ үгын түхэлнүүд	1
14		Үйлэ үгын түхэлнүүд	1
15		Үйлэ үгын мэдүүлэл соохи үүргэ	1
16		Үйлэ үгын мэдүүлэл соохи үүргэ	1
17		Үйлэ үгын анхан ба гарахан хуури	1
18		Үйлэ үгын анхан ба гарахан хуури	1
19		Үйлэ үгэнүүдэй бии бололго	1
20		Үйлэ үгэнүүдэй бии бололго	1
21		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -3	1
22		Үйлэ үгын маягууд	1
23		Шалгалтын хүдэлмэри	1
24		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
25	2 ч.	Бодото, хамтадхахан маягууд	1
26		Угталдуулхан, хүлээгдэһэн маягууд	1
27		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -4	1
28		Үйлэ үгын вид	1
29		Үйлэ үгын юрын вид	1
30		Үйлэ үгын бүридэмэл вид	1
31		Үйлэ үгын түхэлнүүд	1
32		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -5	1
33		Мэдүүлһэн түхэл	1
34		Мүнөө сагай үйлэ үгэнүүд	1
35		Үнгэрһэн сагай үйлэ үгэнүүд	1
36		Ерээдүй сагай үйлэ үгэнүүд	1
37		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -6	1
38		Хандахан түхэл	1
39		Хандахан түхэлэй үйлэ үгэнүүдэй залгалтанууд	1
40		Хандахан түхэлэй үйлэ үгэнүүдэй залгалтанууд	1
41		Причастна түхэл	1
42		Причастна түхэлэй илгарал	1
43		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -7	1
44		Причастинуудай юумэнэй нэрын удхатайгаар хэрэглэлгэ	1
45		Причастинуудай зохилдол	1
46		Причастинуудай зохилдол	1
47		Шалгалтын хүдэлмэри	1
48		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
49	3 ч.	Причастинуудай нюурта ба өөртэ хамаадал	1

50		Причастинуудай нюурта ба өөртэ хамаадал	1
51		Причастинуудай нюурта ба өөртэ хамаадал	1
52		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -8	1
53		Деепричастна түхэл	1
54		Деепричастна түхэл	1
55		Деепричастинуудай синтаксическа үүргэ	1
56		Деепричастинуудай синтаксическа үүргэ	1
57		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -9	1
58		Причастна болон деепричастна түхэлнүүдэй үүргэ	1
59		Причастна болон деепричастна түхэлнүүдэй үүргэ	1
60		Тухалагша хэлэлгын хубинууд Зүйр үгэ	1
61		Зүйр үгэнүүдэй удхаараа илгарал	1
62		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -10	1
63		Зүйр үгэнүүдэй удхаараа илгарал	1
64		Сугтаа бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд	1
65		Амяараа бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд	1
66		Зүйр үгэ дабталга	1
67		Дахуул үгэ Дахуул үгэ	1
68		Дахуул үгэнүүдэй удха шанар	1
69		Дахуул үгэнүүдэй удха шанар	1
70		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ - 11	1
71		Дахуул үгэнүүдэй илгарал	1
72		Дахуул үгэнүүдэй илгарал	1
73		Дахуул үгэ дабталга	1
74		Холболто Холболто	1
75		Холболтонуу болон холболто үгэнүүдэй илгарал	1
76		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -12	1
77		Холболтонуу болон холболто үгэнүүдэй илгарал	1
78		Ниилэлдүүлхэн холболтонууд	1
79		Ниилэлдүүлхэн холболтонууд	1
80		Шалгалтын хүдэлмэри	1
81		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1
82	4 ч.	Дахалдуулхан холболтонууд	1
83		Дахалдуулхан холболтонууд	1
84		Холболто дабталга	1
85		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -13	1

86		Тусхай хэлэлгын хубинууд Тусхай хэлэлгын хубинууд	1
87		Аянгалхан үгэнүүд	1
88		Абья дууряахан үгэнүүд	1
89		Дабталгын зүдэлмэри	1
90		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -14	1
91		Сэглэлтэ Сэглэлтэ	1
92		Сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ	1
93		Сэглэлтын тэмдэгүүдые зүб табилга	1
94		Сэглэлтын тэмдэгүүдые зүб табилга	1
95		Дабталгын зүдэлмэри	1
96		Хэлэлгэ хүгжөөлгэ -15	1
97		Жэл соо үзэнэөө дабталга Дабталга. Фонетикэ	1
98		Лексикэ.	1
99		Үгын бүридэл	1
100		Үйлэ үгэ	1
101		Шалгалтын хүдэлмэри	1
102		Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Материально-техническая база:

1. Ноутбук "Packard bell"с доступом к сети Интернет
2. Интерактивная доска "ActivBoard"

Экранно-звуковые пособия:

1. Презентации к занятиям.
2. Аудио диски

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

1. Р. С. Дылыкова, Ц. В. Лубсанова, О.-Х. Н. Нанзанова, О. Ж. Ошорова. Буряад хэлэн. Нуралсалай ном. 5 класс. У-Ү., Бэлиг, 2022.
2. Б.Б. Будаин, С.Г. Будаин. Методическа дурадхалнууд. Буряад хэлэн. 5-дахи класс: У- Ү., Бэлиг, 2018.
3. О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Буряад хэлэн. 6-дахи класста үзэхэ нуралсалай ном. У-Ү., Бэлиг, 2017.
4. О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Методическа дурадхалнууд. Буряад хэлэн. 6- дахи класс: У-Ү., Бэлиг, 2017.
5. О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Буряад хэлэн. 7-дохи класста үзэхэ нуралсалай ном. У-Ү., Бэлиг, 2018.
6. О.Ш. Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова. Методическа дурадхалнууд. Буряад хэлэн. 7- дохи класс: У-Ү., Бэлиг, 2018.